

Fietsen is goed, voor alle Nederlanders
projectverslag pilot 1 en pilot 3
oktober 2006
Marieke de Lange

Inhoud	blz.
1. Samenvatting	3
2. Uitvoering	4
2.1 Inventarisatie	4
2.2 Pilot 1: Fietscursus aan basisschoolleerlingen en hun ouders	6
2.3 Pilot 3: Fietsvrienden	7
3. Conclusies en aanbevelingen	9
4. Bijlagen	11
1. Projectbeschrijving	12
2. Pilot Praktische Fietsvaardigheden	13
3. Overzicht fietslessen voor volwassenen in Amsterdam	18
4. Tussen School en Thuis	19
5. Spitsuur rond school, 100 ideeën voor een duurzaam veilig schoolverkeer	20
6. Oproep Fietsvriendinnen	22
7. Landelijk project Fietsvriendinnen	23
8. Gebruikt lesmateriaal	24
9. Verzekering	25
10. Financiën	26
11. Urenverantwoording	27
12. Contacten	28

1. Samenvatting

De Fietsersbond heeft de afgelopen maanden een viertal pilots uitgevoerd in het kader van het project 'Fietsen is goed, voor alle Nederlanders'. Doel: onderzoeken hoe het fietsgebruik onder niet of weinig fietsende kinderen en volwassenen gestimuleerd kan worden. Bovendien is een inventarisatie gemaakt van bestaande initiatieven op dit gebied.

Pilot 1 Fietscursus aan basisschoolleerlingen en hun ouders

Pilot 2 Fietspromotiedag VU

Pilot 3 Fietsvrienden

Pilot 4 Fietspromotieproject in Utrecht

In het project werken het landelijk bureau van de Fietsersbond en de Amsterdamse afdeling samen. De projectbeschrijving, in bijlage 1, geeft uitgebreidere informatie over het project. Pilot 1 en 3 en de inventarisatie werden uitgevoerd door Marieke de Lange. Pilot 2 en 4 door Arien de Jong. Dit is het verslag van de inventarisatie en van de pilots 1 en 3.

Resultaten van de pilots 1 en 3

In pilot 1 hebben een aantal leerlingen en familieleden (beter) leren fietsen, ook in het stadsverkeer. Bij de lessen is uitgebreide ervaring opgedaan met het bijbrengen van fiets -en verkeersvaardigheid en de mogelijkheden om dat binnen school te doen. De lessen zijn effectief: de leerlingen leren snel en bewegen zich makkelijker in het verkeer. Het bijbrengen van verkeersvaardigheid aan kinderen blijkt zeer arbeidsintensief.

Er is ervaring opgedaan met het oplossen van praktische problemen zoals de beschikbaarheid van fietsen, verzekering, planning in ruimte en tijd.

Pilot 3 heeft aan het licht gebracht dat er ruime belangstelling is voor een dergelijke activiteit, onder zowel nieuwe als ervaren fietsers, en organisaties. Er is, gezien de planning, nog weinig ervaring met de uitvoering.

Fietsvrienden lijkt een kansrijk initiatief dat het daadwerkelijke fietsen van nieuwe fietsers kan bevorderen. Daarbij zal deze activiteit zonder twijfel integratie, wederzijdse kennismaking van verschillende culturen e.d. ten goede komen. De Fietsersbond, met haar ruime achterban van ervaren fietsers, kan hierin een duidelijke rol spelen. Om dit project voor de eerste fase af te ronden zijn extra uren nodig. Zie hiervoor de urenverantwoording in bijlage 11.

Aanbevelingen

- De beschikbaarheid van fietsen voor jongeren moet worden verbeterd.
- Scholen moeten gestimuleerd worden fiets -en verkeersvaardigheidslessen aan te bieden.
- Fietsvaardigheidslessen voorafgaand aan verkeersvaardigheidslessen, bij voorkeur op een schoolplein of in een gymzaal
- Verkeersvaardigheidslessen bij voorkeur in eerste instantie in een verkeerstuin o.i.d. (vraagt minder intensieve begeleiding.)
- Te overwegen valt fiets -en verkeersvaardigheidslessen onder te brengen bij de activiteiten in een brede school.
- Het project 'Fietsvrienden' moet meer bekendheid krijgen; welzijnsorganisaties en fietslespunten moeten gestimuleerd en gefaciliteerd worden een Fietsvriendenproject uit te voeren.

2. Uitvoering

2.1

Inventarisatie

Om een beeld te krijgen van de initiatieven op het gebied van fietsbevordering is een inventarisatie gemaakt.

In Amsterdam zijn o.a de volgende initiatieven ontplooid:

Fietslessen aan kinderen en volwassenen:

- Pilot *Praktische fietsvaardigheden* op de Einsteinschool in Slotervaart en de Rosaschool in Noord. In het kader van het project *Jump-In* van de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, werd op beide basisscholen een fietsvaardigheidskursus van 6 lessen gegeven. De lessen vonden van februari tot mei 2006 plaats op het schoolplein tijdens de gymnastiekles. Zie bijlage 2 voor een verslag.
- Fietslessen voor volwassenen.
Volwassenen leren fietsen en krijgen verkeersles. Er is grote belangstelling voor de lessen en de cursisten zijn zeer enthousiast. De lessen worden georganiseerd door het sportbuurtwerk, welzijnsorganisaties en basisscholen op 16 plekken in de stad. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de fietslessen in Amsterdam.
- Kursus voor aankomende fietsdocenten.
De cursus leidt op tot assistent-fietslesdocent en bestaat uit 3x2 uur theorie en een stage bij een serie van 12 fietslessen. De cursus werd georganiseerd door sportbuurtwerk Noord en vrouwencentrum EVA in het voorjaar van 2006.
- Pilot Verkeersouders.
Verkeersouders werken aan een verkeersveilige school -en woonomgeving voor kinderen. In stadsdeel Westerpark werd een aantal ouders opgeleid tot verkeersouder. Onderdeel was een fietsvaardigheids -en verkeerskursus. Georganiseerd door VVN.
- Breed bewegingsprogramma basisscholen stadsdeel Zeeburg.
Basisschoolleerlingen kunnen meedoen aan verschillende sporten na schooltijd. De bedoeling is in de toekomst ook fietslessen te gaan aanbieden. (leren fietsen, bmx-en, mountain-biken, wielrennen) Wens van het sportwerk is dit in samenwerking met Fietsersbond en wielclubs te doen.
- Fietsclub voor nieuwe fietsers bij buurtcentrum Transvaal.

Lesmateriaal

- Project Tussen School en Thuis
Het project heeft tot doel de school-thuisroutes van kinderen in Amsterdam veiliger te maken en het verkeersonderwijs te verbeteren. Er is wijkgericht lesmateriaal ontwikkeld door de Amsterdamse schoolbegeleidingsdienst ABC. Zie bijlage 4.
In ontwikkeling is 'De weg naar het voortgezet onderwijs', waarmee leerlingen zich aan het eind van groep 8 kunnen voorbereiden op hun route naar hun nieuwe school. Met leerlingen uit groep 8 wordt de wijk verkend, de kruispunten en routes worden beoordeeld en de bevindingen verwerkt in een fietsrouteplanner met opdrachten.
Naast lesmateriaal realiseert het project ook eenvoudige infrastructurele maatregelen.
Op 13 november 2006 is er het symposium *Tussen School en Thuis* met medewerking van dIVV, ROA, ABC, stadsdeel Zeeburg en VVN.
- Routecraft: fietsrouteplanner voor kinderen met de mogelijkheid veilige routes te zoeken.

Promotie

- Fietspromotiedag scholengemeenschap Calvijn. (mei 2007)

Informatiebronnen

- Website fietsbevordering. (in ontwikkeling)
Een site van dMO met informatie over o.a. fietslessen aan kinderen en volwassenen, en fietsbevorderingsprojecten.

Diversen

- Theoretisch en praktisch verkeersexamen en oefendag.
Jaarlijks doen 2500 leerlingen mee aan het verkeersexamen. De examens worden georganiseerd door dMO.
- Overleg Fietsvaardigheid voor kinderen.
dMO, ABC, Fietsersbond, VVN en fietslesdocenten wisselen ervaringen en voortgang van de projecten uit, met als doel te komen tot een gezamenlijke aanpak en een centraal infopunt.
- Promotieonderzoek
Onderzoeksvraag: Moet er voor bepaalde etnische minderheden specifiek fietsbeleid komen?
Uitgevoerd door Aafke Verbeek in het kader van de studie Milieukunde aan de Wageningen Universiteit, wordt afgerond in december 2006.
- Kindlint
Een lint van tegels laat zien langs welke route kinderen veilig naar voorzieningen kunnen lopen en fietsen in stadsdeel Westerpark.
- Routebeschrijving
Mail je adres en nieuwe school naar Groen Links in stadsdeel Westerpark en je ontvangt een beschrijving van een snelle, veilige en schone route van huis naar school.

Landelijk en buiten Amsterdam zijn er onder andere de volgende initiatieven en materialen:

- Het begint op de Fiets, lesmateriaal voor fietslesdocenten
- Divers materiaal voor fietslessen aan volwassenen en voor het basisonderwijs.
- Fietsparcours, materiaal voor een fietsvaardigheidparcours. (pionnen, smalle plank, stok met touw enz.)
- Trapvaardig, fietsvaardigheidsproject voor basisscholen van de ANWB.
- Project Fietsvriendinnen. Zie bijlage 7.
- Landelijk Steunpunt Fiets, Tilburg
Verkoopt lesmateriaal voor fietslessen, organiseert een jaarlijkse inspiratiedag, en geeft workshops over het opzetten van fietslessen. Nam het initiatief voor het project Fietsvriendinnen.
- Spitsuur rond school, 100 ideeën voor een duurzaam veilig schoolverkeer.
In deze uitgave van het Provinciaal Overleg Verkeersveiligheid worden een groot aantal initiatieven genoemd o.a.: verkeersveiligheidslabel, verkeerscoördinator, verkeersleerkracht, rotondeles, routekaart met veilige en moeilijke oversteekplaatsen Babberich, permanente verkeerseducatieroute, project van 8 naar 1. Zie bijlage 5.

2.2

Pilot 1: Fietscursus voor basisschoolleerlingen en hun ouders

Doel

Basisschoolleerlingen uit groep 6 en 7, en ouders leren fietsen.

Basisschoolleerlingen uit groep 8 die weinig fietsen, ervaring laten opdoen in het verkeer.

Middel

Een serie fietslessen aan leerlingen en ouders die nog niet kunnen fietsen.

Een serie verkeerslessen op de fiets aan leerlingen die weinig fietsen, gericht op veilig fietsgedrag en ervaring.

Werkwijze en ervaringen

De school

Het project werd uitgevoerd op de Martin Luther Kingschool, een basisschool in Amsterdam Oud West. De leerlingen komen niet met de fiets naar school omdat ze dichtbij wonen, het te gevaarlijk vinden of geen fiets hebben. De school doet mee aan het theoretisch verkeersexamen. De school doet niet mee aan het praktisch verkeersexamen omdat veel leerlingen geen goede fiets hebben. De school deed mee aan het project 'Tussen school en thuis'. De meeste leerlingen hebben een niet-Nederlandse achtergrond.

Organisatie:

Er werd contact gemaakt met directie, leerkrachten, ouders en leerlingen.

Er werden fietsen geleend van de Einsteinschool en een fietsvaardigheidparcours bij het ABC.

Overig materiaal werd gekocht of gemaakt, zie bijlage 8

Omdat de school niemand beschikbaar had om mee te gaan tijdens de lessen werd een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Deze verzekert tegen schade opgelopen door nalatigheid of fouten van de fietslesdocent.

De lessen

Er werden 3 series lessen gegeven: fietslessen aan leerlingen met hun ouders, verkeerslessen aan leerlingen en fietslessen aan ouders.

Fietslessen (leren fietsen, groep 6/7 en ouders)

5 lessen van 1 uur in de middagpauze, 2 docenten.

De deelnemers zijn 4 leerlingen, 1 moeder en 1 oma.

De leerlingen kunnen alle vier al opstappen en rijden, maar zijn onzeker, kunnen niet goed remmen en afstappen, en zijn niet stuurvast. Zij oefenenen fietsvaardigheid: o.a. op -en afstappen, rechtshouden, smalle strook, achteromkijken, handuitsteken, bochten rijden en remmen in de gymzaal. Vervolgens wordt in het verkeer geoefend. De leerlingen en de docent dragen hierbij veiligheidshesjes. Er wordt geoefend met o.a. het toepassen van verkeersregels, kijken, richting aangeven, rijden op fietspad, oversteken. De leerlingen voelen zich na 5 lessen veel zekerder en zijn enthousiast. Tijdens de laatste les wordt een tocht naar het Centraal Station gemaakt. Ze willen meer gaan fietsen. Een van de leerlingen fietst nu regelmatig langs het kantoor van de Fietsersbond.

De moeder en oma kunnen aan het begin nog helemaal niet fietsen. Zij oefenenen in de andere helft van de gymzaal en later buiten op een plein. De moeder kan na 5 lessen rijden, bij de oma lukt dat nog niet.

Verkeerslessen (ervaring opdoen in het verkeer, groep 8)

5 lessen van 1,5 uur tijdens de reguliere les, 6 leerlingen(gepland), 2 docenten.

geplande lesopzet :

les 1: kennismaken, testen fietsvaardigheid en verkeersregels, route door de buurt over rustige wegen uitstippelen en fietsen. Oefenen: juiste plek op de weg, kijken, richting aangeven, voorrang geven.

les 2: route naar het park over drukke en rustige wegen uitstippelen en fietsen.

les 3: fietsvaardigheidsparcours

les 4: route naar middelbare school uitstippelen en vergelijken met route die Routecraft geeft; route fietsen.

les 5: idem naar ander middelbare school.

De leerlingen zijn jongens, enthousiast en zeer druk.

Al snel is duidelijk dat 2 docenten niet voldoende is om met deze 6 leerlingen de straat op te gaan. De groep wordt verkleind tot 4 leerlingen en er wordt de eerste les alleen fietsvaardigheid geoefend op een pleintje.

De volgende lessen wordt op straat en in het park gefietst in 2 groepjes. De fietskaart wordt gebruikt voor het uitstippelen van routes. Aan de hand van foto's van kruispunten in de buurt worden verkeersregels besproken.

De laatste les wordt naar een toekomstige middelbare school gefietst. De leerlingen zijn zeer enthousiast en verbaasd dat het zo snel gaat. Ze hebben een beter verkeersinzicht gekregen en gedragen zich veiliger. Ze zijn van plan in de toekomst meer te gaan fietsen.

Fietslessen aan ouders

10 lessen van 1,5 uur tijdens schooltijd, 10 ouders, één docent en een assistent. In het kader van en betaald door het project *Ouderparticipatie*. Georganiseerd door de oudercontactpersoon in samenwerking met de Fietsersbond. Uitgevoerd op een plein in de buurt De laatste lessen fietst een aantal ouders ook in het verkeer. De ouders zijn zeer gemotiveerd en enthousiast. Op een gegeven moment roept er iemand: 'Wauw, ik kan vliegen'. Er is een groot verschil tussen de ouders, de een leert veel sneller dan de ander. 10 lessen is voor de meeste ouders niet voldoende om zelfstandig de straat op te gaan. Een aantal van de ouders zal het volgend schooljaar meedoen aan het project *Fietsvrienden*.

2.3

Pilot 3: Fietsvrienden

Doel

Nieuwe fietsers, mensen die net hebben leren fietsen, bekend en vertrouwd maken met het fietsen en de mogelijkheden daarvan.

Ervaren fietsers ervaring laten delen.

Kennismaking nieuwe en ervaren fietsers.

Middel

Een ervaren fietser wordt gekoppeld aan een nieuwe fietser. Ze gaan samen fietsen. Nieuwe fietsers kunnen zo ervaring op doen in het verkeer en met het vinden van een aantrekkelijke route naar school, werk, winkel en park. Ze krijgen tips van de ervaren fietsers over o.a. het vervoeren van bagage of een kind, het op slot zetten en de aanschaf van een fiets.

Werkwijze en ervaringen

Na overleg met de fietslescoördinator van Stichting Welzijn Diemen wordt een oproep voor ervaren fietsers in Diemen geplaatst in de Oek, op de website van de Fietsersbond Amsterdam en in de

Diemercourant. (zie bijlage 7) Fietsersbondleden in Diemen ontvangen bovendien een brief, meegevoerd in de Oek.

Er komt 1 reactie van een ervaren fietser. Zij is gekoppeld aan een nieuwe fietser, en ze gaan binnenkort samen fietsen.

Omdat er op de oproep in Diemen slechts 1 reactie komt wordt vervolgens een oproep voor ervaren fietsers gedaan in: de Echo, de Metro, het Stadsblad, café Kooymans-radio747, Noordnieuws en de website van Fietsersbond afdeling Amsterdam. Aan deelnemers van de cursus 'Inburgeren Andersom' wordt een presentatie gegeven over het project.

Dit levert 25 enthousiaste reacties op.

In stadsdeel Noord is op het eind van een serie fietslessen een presentatie over het project gegeven aan nieuwe fietsers. Bijna alle vrouwen willen graag een fietsvriendin. In samenwerking met vrouwencentrum Eva is een informatie en koppelmiddag gepland op 7 november 2006. In Oud West zal dit ook gebeuren i.s.m. stichting Dock (buurtopbouwwerk).

Er is ook belangstelling voor dit project in stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer (Spark), Oost/Watergraafsmeer (afdeling Sport en Recreatie), bij Partners aan het Werk BV en Combiwel Oud-West.

Het landelijk project Fietsvriendinnen, zie bijlage 8, heeft een website, www.fietsvriendinnen.nl, met informatie en mogelijkheid tot aanmelden. Bij hen kan een fietsvriendinnenpakket besteld worden met werkboek en flyers en posters. Er wordt een landelijke dag en inwerkbijsamenkomst voor coördinatoren georganiseerd. Het project is in de opstartfase.

3. Aanbevelingen en conclusies

3.1

Pilot 1: Fietscursus voor basisschoolleerlingen en hun ouders

De lessen en het resultaat:

Leerlingen en ouders zijn over het algemeen zeer enthousiast en willen graag (beter) leren fietsen.

In 5 lessen van ongeveer een uur kan met leerlingen veel bereikt worden: de leerlingen rijden zekerder, bewuster en veiliger. Ze leren het belang van goed kijken, jezelf laten zien en duidelijk maken wat je gaat doen. Ze ervaren hoe handig, leuk, en snel fietsen is. De leerlingen willen vaker gaan fietsen.

Fietslessen aan volwassenen zijn zeer effectief: de deelnemers zijn zeer gemotiveerd, het fietsen geeft ze een grotere bewegingsvrijheid en ze zullen op den duur ook met hun kinderen gaan fietsen. Volwassenen die nog niet kunnen fietsen hebben minstens 10 lessen nodig om de techniek te leren. Vervolgens is oefenen met een ervaren fietser aan te raden om vertrouwd te raken in het verkeer. Dit kan bv middels 'Fietsvrienden' of een fietsclub zoals bij buurtcentrum Transvaal.

Het geven van lessen aan leerlingen en hun ouders tegelijk heeft voor -en nadelen: het is leuk dat ze elkaar kunnen aanmoedigen en bekijken, en dat ze samen kunnen gaan oefenen. Maar het niveau is nogal verschillend waardoor de groep al snel moet worden opgesplitst, en de docenten dus ook. Bovendien is met een groep met grote niveaoverschillen meer lesruimte nodig.

Het bijbrengen van verkeersvaardigheid aan kinderen blijkt zeer arbeidsintensief.

Met drukke, uitsloverige leerlingen is 1 docent per 2 leerlingen nodig, en vergt het nogal wat om het verkeer in te gaan. Docenten moeten een stevig overwicht op de kinderen hebben. Het beste is het als er ouders of een docent die de leerlingen kent aanwezig zijn bij de verkeerslessen. In de praktijk blijkt dat lastig omdat docenten al een drukke taak hebben, en ouders vaak ook.

Met wat rustiger leerlingen is 1 docent per 3 of maximaal 4 leerlingen voldoende.

Verkeersvaardigheidslessen in een verkeerstuin voorafgaand aan lessen op straat, zijn aan te raden: het is minder arbeidsintensief en er zijn minder storende factoren.

Leerlingen die helemaal niet kunnen fietsen waren er eigenlijk niet, de leerlingen die aangaven niet te kunnen fietsen reden en al snel en maakten ook grote vorderingen.

Planning en organisatie

De school moet graag willen meewerken, tijd willen inruimen en liefst ook een docent/assistent/conciërge beschikbaar stellen om bij de lessen te assisteren. Het bleek over het algemeen moeilijk mensen op school te bereiken vanwege drukte en andere prioriteiten. Het is daarom handig één contactpersoon op de school te hebben die een aantal zaken kan coördineren vanuit de school. Ook het vinden van een moment voor fietsles aan een groepje leerlingen is lastig. De school kan het best aan het begin van het schooljaar benaderd worden, zodat de lessen makkelijker kunnen worden ingepland in het programma. De leerlingen hebben het behoorlijk druk, met name aan het eind van het schooljaar. Binnen een brede school zouden fietslessen misschien makkelijker in het programma of in de naschoolse activiteiten ingepast kunnen worden.

Leerlingen zijn alleen verzekerd als er een medewerker van de school aanwezig is bij de lessen. Als dit niet het geval is, is een aparte verzekering noodzakelijk.

Materiaal

Veel leerlingen beschikken niet over een fiets. Het regelen van fietsen blijkt een heel gedoe. Bij scholen die fietslessen willen geven zouden fietsen voorhanden moeten zijn. Beheer en reparatie van de fietsen moet geregeld zijn.

Net zoals er voor bijvoorbeeld de aanschaf van een computer financiële ondersteuning is voor kinderen uit arme gezinnen zou er financiële hulp moeten zijn voor de aanschaf van een fiets.

De fietsen die voor de lessen gebruikt worden moeten voldoen aan een aantal eisen:

- zadel en stuurhoogte moet makkelijk aan te passen zijn
- frame moet klein zijn: iemand die nog niet kan fietsen moet zittend op het zadel met zijn voeten plat op de grond kunnen staan
- de fiets moet voorzien zijn van achteruittraprem en kettingkast, geen versnellingen
- de fiets moet robuust zijn

Vouwfietsen, oude modellen (wielmaat vanaf 20 inch) voldoen goed. Voor grote vrouwen is een extra breed zadel aan te bevelen. Veel nieuwe modellen vouwfietsen voldoen niet omdat ze geen achteruittraprem hebben, kleine wielen en zenuwachtige stuurtjes.

3.2

Pilot 3: Fietsvrienden

Er wordt enthousiast gereageerd op het project, zowel door nieuwe als ervaren fietsers, fietslespunten en organisaties.

Om vrijwilligers te werven is veel publiciteit nodig. Opstarten en bijhouden van het project kost nogal wat tijd. Voordat nieuwe en ervaren fietsers geworven worden moeten er organisaties zijn die qua tijd en budget mee kunnen werken aan het opzetten en instandhouden van een Fietsvriendenproject. Dat kunnen buurthuizen, vrouwencentra, fietslespunten en welzijnsorganisaties zijn.

Fietsvrienden lijkt een kansrijk initiatief dat het daadwerkelijke fietsen van nieuwe fietsers kan bevorderen. De Fietsersbond kan met zijn ruime achterban van ervaren fietsers een rol spelen door haar leden op te roepen Fietsvriend te worden. Bovendien kan zij organisaties informeren, stimuleren en ondersteunen bij het opzetten van het project.

3.3

Algemeen

Binnen de gemeente Amsterdam is er behoefte aan een centraal informatie -en coördinatiepunt van waaruit actie wordt ondernomen richting stadsdelen om het fietsgebruik te bevorderen.

4. Bijlagen	blz.
1. Projectbeschrijving	12
2. Pilot Praktische Fietsvaardigheden	13
3. Overzicht fietslessen voor volwassenen in Amsterdam	18
4. Tussen School en Thuis	20
5. Spitsuur rond school, 100 ideeën voor een duurzaam veilig schoolverkeer	21
6. Oproep Fietsvriendinnen	23
7. Landelijk project Fietsvriendinnen	24
8. Gebruikt lesmateriaal	25
9. Verzekering	26
10. Financiën	27
11. Urenverantwoording	28
12. Contacten	29

bijlage 1

Projectbeschrijving 'Fietsen is goed, voor alle Nederlanders'

29 maart 2006

De fiets is een handig, snel, goedkoop, schoon en gezond vervoermiddel. Groei van het fietsgebruik biedt daarom een oplossing voor tal van actuele problemen zoals luchtvervuiling, financiële malaise, congestie en tal van gezondheidsklachten.

Doel

Het project 'Fietsen is goed, voor alle Nederlanders' heeft als doel het stimuleren van het fietsgebruik onder niet of weinig fietsende kinderen en volwassenen.

Om te onderzoeken welke mogelijkheden hiervoor zijn, voert de Fietsersbond in 2006 een viertal pilots uit. De resultaten worden gebruikt voor vervolgactiviteiten.

Planning

In de eerste fase worden ter verkenning een aantal pilots uitgevoerd. De looptijd is 8 maanden. Start is op 1 november 2005. In juni 2006 zijn de pilots afgerond. In september 2006 wordt bekeken of en hoe het project landelijk dan wel in meerdere gemeenten verder ontwikkeld kan worden.

Pilots eerste fase

- 1 Een fietscursus voor kinderen (en mogelijk betrokkenheid van ouders) via een basisschool (Amsterdam, Zeeburg)
- 2 Fietsles en informatie aan buitenlandse studenten en personeel aan de VU in Amsterdam
- 3 Fietsvrienden in Diemen
- 4 Een fietspromotieproject i.s.m. met een organisatie van buitenlanders (de Turkse Oudervereniging in Utrecht)

Organisatie

Projectleider Gezondheid: Hugo van der Steenhoven, Landelijk bureau Fietsersbond,

Projectcoördinatie van dit deelproject: Arien de Jong, Landelijk bureau Fietsersbond.

Uitvoering: Voor ondersteuning bij de ontwikkeling van de pilots in Amsterdam voert Marieke de Lange betaald een aantal taken uit. Voor het deel overleggen, netwerken, voorbereiden, financiering werkt Arien extra uren. Arien houdt zich vooral bezig met pilot 2 en 4. Marieke houdt zich vooral bezig met organiseren en uitvoeren van pilot 1 en pilot 3 en contacten met lokale vrijwilligers in Amsterdam. Voor de fietslessen worden ervaren fietsdocenten ingehuurd.

Begeleidingsgroep ondersteunt en bewaakt de voortgang. In deze groep zitten namens het landelijk bureau Hugo van der Steenhoven/Ingrid van Loon en Arien de Jong, namens Amsterdam Marjolein, Marieke en Marlies Stouthard.

Contact vooral via e-mail.

Marieke, Hugo en Marlies overleggen over vorm van contract voor Marieke.

Evaluatie en vervolgtraject: landelijk bureau Fietsersbond i.s.m. begeleidingsgroep

Urenbudget

Coördinatie eerste fase, inclusief 20 uur voor evaluatie en verslag: 96 uur (Arien)

Praktische ondersteuning, inclusief 10 uur evaluatie en visuele verslaglegging: 96 uur (Marieke)

Hulp bij uitvoering: Actieteam en kaderondersteuning landelijk bureau, vrijwilligers uit afdelingen Amsterdam en Utrecht

Werkbudget

Er is een werkbudget van 5000 euro. Bij de ontwikkeling van de pilots zal blijken hoe dit geld precies besteed gaat worden. Grootste kosten zullen zijn honorarium docenten, promotiemiddelen, attracties voor voorlichtings/feestbijeenkomsten. Voor kleinere bijdragen voor concrete middelen kunnen we wellicht aankloppen bij gemeente/deelraad Amsterdam en Utrecht. /deelraad

Financiering

Het project wordt voor een deel betaald uit de overstaande uren van de afdeling Amsterdam (3000 euro) en voor een deel uit het budget gezondheid/sponsorloterij (8000 euro).

bijlage 2

Pilot: Praktische fietsvaardigheden

Professor Einsteinschool

14 februari-29 maart 2006

Mei 2006

Mario Kramer

Inleiding

Mij werd verzocht door het ABC, Margaret Traudes en door DM0, gemeente Amsterdam, Hortence Berkenveld om op de **Professor Einsteinschool**, Amsterdam Slotervaart kinderen te leren fietsen met behulp van het Fietsparcours Light. Het ging om kinderen uit **groep 7 en 8**. Hiervoor waren 6 fietslessen gepland vanaf eind februari tot maart 2006. De lessen werden op woensdagochtend gegeven.

Er waren door het stadsdeel **kinderfietsen** geleverd met 24 inch banden. De kinderen van de Einsteinschool waren **allochtone kinderen**. De helft van hen was in het bezit van een fiets. Het begin niveau van de leerlingen was verschillend. Er waren kinderen die totaal niet konden fietsen. Kinderen die niet stuurvast waren en kinderen die al met losse handen konden fietsen. Als aanvulling op de fietsvaardigheid heb ik met behulp van een verkeersquiz de theoretische kennis van de kinderen getest. Ook het benoemen door kinderen van de onderdelen van een fiets leek me handig.

1 uur heb ik besteed aan het leren bandenplakken.

Afgesproken was dat ik assistentie van een gymjuf en klasseleerkracht zou krijgen, zodat ik mij op het aanleren van de fietstechniek kon richten en mij niet met pedagogische correctie hoefde bezig te houden. Dit lukte een paar keer niet vanwege ziekte van leerkrachten,

Het seizoen werkte niet echt mee. Twee keer sneeuw en een keer regen. In de sneeuw ging nog wel. De banden iets leeg laten lopen. Daardoor onstond meer grip op de weg.

De lessen

Les1.

Doelstelling

7-9-2007

Fietsen is goed, voor alle Nederlanders

13

Kennismaken met de kinderen, kennismaken met hun theoretische kennisniveau en praktische vaardigheid.

Werkwijze

Via een powerpoint en een beamer liet ik kinderen reageren op een 40-tal verkeerssituaties.

Dit betrof, verkeersregels en borden, waar fietsers mee te maken krijgen. Inrichtingseisen voor de fiets.

En wat is handig en verstandig als je op de fiets in het verkeer begeeft.

Als aanvulling is de video vertoont, Meneer Willems leert fietsen. Een film over handig en veilig fietsen.

Praktische vaardigheid die we geoefend hebben is; afstellen van de fiets die bij jou past.

In de klas kregen de kinderen een opdracht om de onderdelen van de fiets te benoemen.

Evaluatie

De theoretische kennis van groep 8 was beduidend beter dan van groep 7.

Het afstellen van de fiets op de juiste lengte lukte vrij goed. Alleen niet voor de kleinste jongen en het langste meisje.

De kleinste jongen kwam niet met zijn voeten bij de grond en het stuur zat te ver weg. Het langste meisje kwam met haar knieën tegen het stuur.

Les 2

Doelstellingen

Band leren plakken

Fietsen afstellen bij de lengte van de leerlingen.

Kinderen weten na afloop van de les dat zij bij een passende fiets in stilstand hun voorvoet aan de grond kunnen krijgen.

Leren omkijken voor je wegfietst.

Wegfietsen vanuit het zadel.

Wegfietsen met een paar stappen.

Met één hand een bocht fietsen van een diameter 5 meter

Werkwijze

Band leren plakken.

Instructie en voordoen.

1. Binnenband oppompen en lek prikken.

2. Band weer goed oppompen

3. Samen het lek opsporen met behulp van de lippen.

4. Lippen en gehoor. Waar hoor je sissen en waar voel je een luchtstroom op je lippen.

5. Rondje met diameter van 4 cm trekken met krijt.

6. Band leeg laten lopen. Plek ruim schuren met schuurpapier.

7. Band een beetje oppompen. Een vingertop solutie er op en gelijkmatig verdelen en minuut wachten om het te laten indrogen.

8. Daarna in één keer de plakker er goed op.

9. Stevig aanwrijven. Controleren of het goed is door de band op te pompen.

10. Na afloop handenwassen

Band verwisselen

1. Een voorwiel van de leenfietsen pakken

2. Met de bandenlichters de buitenband aan een kant loshalen

3. Het ventiel losmaken. De band eruit halen.

4. Band licht oppompen.

5. Ventiel weer in de opening stoppen

6. Band terugstoppen.

7. Buitenband met **de hand** er weer opzetten.

8. Band oppompen.

Fietsen op het schoolplein

De kinderen zoeken een fiets uit en stellen die zelf op de juiste hoogte. Daarna wordt gecontroleerd of de kinderen zittend op het zadel bij de grond kunnen komen. Ook wordt gecontroleerd of het stuur niet te ver of te dichtbij zit.

Indien nodig wordt het zadel hoger of lager gesteld.

Wegfietsen vanuit het zadel. De kinderen zetten één van hun trappers in de hoogste stand. Na een fluitsignaalzetten zij hun gewicht op de trapper, de fiets komt in beweging en dan gaan in het zadel zitten. Niet fietsen. Kijken hoe ver je komt. Wie komt het verst?

moeilijker, makkelijker een rondje fietsen

Kind kijkt om en gaat fietsen.

Van makkelijker naar moeilijk

Makkelijk

Kinderenfietseneenrondje

Moeilijker

Kinderen fietsen rondje en steken hand uit.

Moeilijker

Kinderen krijgen bekertje aangereikt, houden dat met een hand vast en fietsen rondje

Moeilijker

Kinderen pakken zelf het bekertje en fietsen rondje en plaatsen bekertje terug

Moeilijker

Met pionnen een paadje van 50 cm maken waartussen de kinderen het rondje fietsen

Hulpmiddelen

Fietsen, pylonen, stokken, ketting en bekertje, krijt.

Evaluatie

Banden plakken ging redelijk. Wat goed ging; lek opsporen, weinig solutie opbrengen, wachten tot het droog was, plakkerje op de juiste plek aanbrengen. Minder goed ging het schuren, te vluchtig en te weinig oppervlakte werd geschuurd. Bij het band verwisselen werden de bandenlichters aanvankelijk verkeerd gebruikt.

Fietsen.

Met name in groep 8 (16 leerlingen) waren 3 meisjes die totaal niet konden fietsen en 5 kinderen die niet stuurvast waren. Ze durfden niet met een hand fietsen. De rest kon redelijk fietsen. Kinderen die nog weinig stuurvast waren, zetten het bekertje om hun handvat van het stuur en fietsen zo het rondje.

Benoeming van onderdelen van de fiets ging goed.

Les 3

Doelstellingen

Kinderen kunnen de fiets afstellen op hun eigen lengte.

Leren omkijken voor je wegfietst.

Stappend wegfietzen en kijken hoever je komt

Rondje fietsen met twee handen, rondje fietsen met 1 hand, rondje fietsen met een hand en een bekertje

pakken en weer terugzetten. Een beugel oppakken en terugplaatsen

Leren fietsen over een bochtig smal parcours.

Stoppen voor een stopbord.

Inparkeren in een smalle opstelstrook.

Werkwijze

De kinderen zoeken een fiets uit. Daarna wordt gecontroleerd of de kinderen zittend op het zadel bij de grond kunnen komen. Indien nodig wordt het zadel hoger of lager gesteld.

Stappend wegfietzen. De kinderen nemen een aanloopje waarbij ze de fiets stappend in beweging brengen.

Voor de start streep moeten ze op het zadel zitten. Niet fietsen, Kijken hoe ver je komt. Wedstrijdje.

(vorige geoefend met wegrijden vanuit stilstand)

Herhalen van rondje fietsen met verschillende moeilijkheidsgraden.

Een beugel oppakken, die in een kring staat, 40 cm boven maaiveld en terugplaatsen in een andere kring.

Oefenen over fietsen over bochtig smal parcours, met en zonder handicap.

Stoppen voor stopbord. Inparkeren.

Er kunnen meer kinderen (3) tegelijk op het parcours fietsen

Hulpmiddelen

fietsen, speelplein, krijt, fietsparcoursspullen

Evaluatie

Het bleek nuttig om zaken te herhalen, zoals opstappen en wegrijden. Iedereen gaf de voorkeur aan wegrijden vanuit het zadel. We hebben verder niet meer opstappen met de huppelpasjes geoefend.

Wedstrijdje met opstappen en uitvieren en zien hoe ver je komt was een succes.

Het oppakken van de beugel was een ramp. Dit leidde tot valpartijen. Deze oefening was te vroeg geprogrammeerd.

Voor deze oefening moette meer fietsvaardigheid in huis hebben.

Fietsen over een smal parcours in vorm van een acht ging goed. Wel een beetje krampachtig sturen.

Met in geknepen achterrem ging het al beter. Bravourekinderen vlogen in het kleine rondje de bocht uit.

Zij schatten hun snelheid aanvankelijk verkeerd in. Later ging het beter. Voor het stopbord werd consequent gestopt.

Jammer dat het bord en de standaard te licht zijn. Bord waait naar het westen. In parkeren lukte de meeste kinderen

na 1 of 2 keer. De fietsen blijken een ramp, spatborden vallen er af. Geen ketting beschermer. Broeken komen tussen

de ketting. Geen jas beschermers. Jassen tussen de spaken. Kinderen draaien aan de versnellingen. Resultaat

kettingen vliegen er af. Autoventiel, niet op te pompen zonder nippel.

Les 4

Beginsituatie

7-9-2007

Fietsen is goed, voor alle Nederlanders

15

Kinderen:

- kunnen de fiets afstellen op hun eigen lengte.
- kunnen omkijken voor ze wegfietsen
- kunnen wegfietsen vanuit heet zadel en kijken hoever je komt
- kunnen een rondje fietsen met twee handen, rondje fietsen met 1 hand, rondje fietsen met een hand en een bekertje pakken en weer terugzetten.
- kunnen fietsen over een bochtig smal parcours.
- stoppen voor een stopbord.
- kunnen Inparkeren in een smalle opstelstrook.

Doelstellingen

Kinderen leren reageren op medeweggebruikers.

Plotseling stoppen

Uitwijken voor obstakels

Werkwijze

De kinderen zoeken een fiets uit. Daarna wordt gecontroleerd of de kinderen zittend op het zadel bij de grond kunnen komen. Indien nodig wordt het zadel hoger of lager gesteld.

Kinderen rijden weg vanuit stilstand. Ze rijden achter elkaar tegen de klok in met 5 meter ertussen over een uitgezet parcours. Het speelplein is 30 bij 40 meter.

1 keer fluiten betekent stoppen. Je trapper omhoog zetten en wachten op de fluit.

Kinderen steken een aantal malen het plein recht over en komen daarbij andere fietsers tegen.

Zuid - noord, noord - zuid, west -oost, oost - west.

De zuidkant had het stopbord tegen en moest iedere stoppen.

De fietser van rechts geef je voorrang. Denk even na wie geef je voorrang. Kijk elkaar goed aan.

Wat gaat de andere fietsers doen? Geeft hij of zij inderdaad voorrang.

2 x oversteken dan de kinderen opvangen en bespreken wat er goed ging en wat niet.

Herhalen van rondje fietsen met verschillende moeilijkheidsgraden,

Slalom fietsen. De afstanden zijn ruim. 3 meter

Er kunnen meer kinderen (3) tegelijk op het parcours fietsen

Tot slot

Elkaar passeren op een smal fietspad.

Hulpmiddelen

fietsen, speelplein, krijt, fietsparcoursspullen

Evaluatie

Reageren op de fluit en stoppen ging goed. Weer opnieuw fluiten en weer wegfietsen gaf problemen.

Kinderen hadden niet op tijd hun trapper hoog staan.

Het plein oversteken ging goed. De kinderen hadden mental set, wie ze voorrang moesten geven en gaven ook voorrang. Keken elkaar goed aan. Slalom fietsen ging goed. Hoewel de kinderen nog erg met hun stuur bezig zijn en weinig hun lichaam gebruiken.

Tot slot tegen elkaar in fietsen ging niet goed. Ze wilden zich nog even uitleven en fietsen erg hard. Het ging af en toe maar net goed.

Les 5

Beginsituatie

De leerlingen;

- kunnen de fiets afstellen op hun eigen lengte.
- kunnen omkijken voor ze wegfietsen
- kunnen steppend wegfietsen en kijken hoever je komt
- kunnen een rondje fietsen met twee handen, rondje fietsen met 1 hand, rondje fietsen met een hand en
- kunnen al fietsend een bekertje pakken van een paal en weer terugzetten op die paal.
- kunnen fietsen over een bochtig smal parcours.
- kunnen op tijd stoppen voor een stopbord.
- kunnen Inparkeren in een smalle opstelstrook.

Doelstellingen

Linksaf slaan.

Nogmaals fietsen met één hand.

Smal profiel

Slalom

Onverwachts stoppen

Weg rijden uit stilstand, 10 meter zonder trappen.

Langzaam fietsen 10 meter
Stoppen in parkeervak.

Werkwijze

De kinderen zoeken een fiets uit. Daarna wordt gecontroleerd of de kinderen zittend op het zadel bij de grond kunnen komen. Indien nodig wordt het zadel hoger of lager gesteld.
Het hele parcours wordt gefietst. Bij links afslaan werd ik geholpen door een jongen uit de buurt. Helaas was de leerkracht ziek. Elk kind tweemaal laten oefenen.

Hulpmiddelen

Speelplein, krijt, fietsparcoursspullen, fluitje

Evaluatie

De kinderen kunnen nu de fiets zelfstandig op de voor hun goede hoogte stellen. Kinderen die faalangstig zijn, zetten het zadel lager dan zou moeten. Ze hebben dan eerder hun voeten aan de grond.

Jammer dat het stuur niet verstelbaar is. Sommige kinderen hebben korte armen en moeten erg voorover zitten. Dit maakt het fietsen voor ze moeilijker. Volgende week is er voor groep 7 het fietsparcours rijden, 7 onderdelen. Er mogen totaal twee fouten worden gemaakt.

Groep 8 gaat oefenen op straat met route voor het praktische verkeersexamen.

Ik deel de juffrouw mee dat drie meisjes nog niet de vereiste vaardigheid hebben om mee te fietsen

Les 6

Om 6 uur 's morgen zet ik de route uit met krijt. De kinderen met begeleiders kunnen zich concentreren op het fietsen en het verkeer. Het wordt geen puzzeltocht. Om 8.30 zijn de vrijwilligers van de fietsersbond gearriveerd, ook de conciërge fietst mee en er is een ouder die meefietst.

In groepjes van 3 en 4 wordt er gefietst. De meisjes die niet mee mochten fietsen hebben de afgelopen week hard geoefend en willen meefietsen. Ik laat ze proeffietsen en laat ze meefietsen.

Het gaat goed, een enkel groep blijkt door tempo verschillen een beetje uit elkaar te vallen. Maar er wordt gewacht.

Ook passeert een snelle groep een langzame groep.

Alle 16 leerlingen uit groep 8 doen mee aan het examen en slagen alle 16. Ik ben reuze trots.

Groep 7 doet individueel rijexamen bij een examiner. Ze kiezen zelf uit met welk onderdeel ze willen beginnen. Heel gezellig en ontspannen. Iedereen behaalt meer dan 5 punten. De meeste doen alles goed. Een meisje had vier punten. Toch krijgt ook zij een certificaat en een lampje,

Conclusies en aanbevelingen

De school

De medewerking van de school was prima. Ik werd gastvrij ontvangen.

De leerkrachten waren flexibel en maakten tijd vrij voor de lessen.

De conciërge hielp in het begin om de fietsen uit de container te zetten.

De directeur had belangstelling voor het verloop van de lessen.

De fietsen

De fietsen zagen er stoer uit., maar waren ongeschikt als lesfietsen. Geen jasbeschermer, geen kettingkast beschermer. Spatborden die er af vielen. Auto ventielen in de fietsbanden die moeilijk op te pompen waren.

Sommige kinderen waren te groot of te klein voor de fietsen.

De lesopbouw

Tijdens de lessen werden de basisvaardigheden van het fietsen aangeleerd.

Toch is de lestijd om te oefenen te kort. Hoewel ik geen huiswerk heb opgegeven, heb ik de indruk dat door de week toch stevig geoefend werd. De vooruitgang bij sommige kinderen was opmerkelijk.

De kinderen

De leerlingen van de Einsteinschool vonden het leuk en interessant om fietsles te krijgen.

Dat groep 8 mee kon doen aan het praktische verkeersexamen was natuurlijk een opsteker.

Dat alle leerlingen slaagden was natuurlijk geweldig.

Aanbevelingen

Fietsparcours light is goed te gebruiken bij de fietslessen.

Er is een nog lichtere versie op de markt en die zit in een handige kunststof golfkoffer op wieljes.

Er moeten betere lesfietsen komen.

Huiswerk, thuis nog eens even oefenen helpt.

Het opleiden van fietstrainers lijkt mij een noodzaak.

bijlage 3**Overzicht fietslessen voor volwassenen in Amsterdam, oktober 2006**

(samengesteld door Marieke de Lange)

Stadsdeel	Organisatie	plaats van de lessen	Contactpers.	Tel. nr.	start	Tijd	Kosten
Noord	Sportbuurtwerk	sporthal Elzsenhagen	Rita Gemerts	6363867	23 september	zaterdag 10.00-11.30	22,80 / 12 lessen
Noord	Vrouwencentra Eva	Vrouwencentra Eva	mevr.Meijer	4945768	19 september	dinsdag 13.00-14.00 14.00-15.00	20,- / 12 lessen
West	Stichting Welzijn Westerpark	Buurtcentrum Horizon	Nezahat Caliskan	6840124	3 oktober	dinsdag 10.30-11.30	10,-/ 4 lessen
Oudwest	Combiwel	Buurtcentrum Plexat	Sadia	6181811	15 oktober	donderdag 13.00- 14.00	33,-/ 10 lessen
Oost/Watergraafsmeer	Stichting Welzijn Oost	Buurtcentrum Transvaal	Rinie Schmidt	6926964	13-nov	maandag 10.00-12.00 13.00-15.00 dinsdag 13.00-15.00	30,-/ 15 lessen
Geuzenveld-Slotermeer	Spark, stadsdeel Geuzenveld Slotermeer	sportpark de Eendracht Bok de Korverweg 6	Jolijn den Oude	8898392	6,7,8,november	maandag 10.30-11.30u 13.30u-14.30 dinsdag 13.30-14.30 woensdag 10.30-11.30	20,- / 10 lessen
Zeeburg	Bureau Sport	Sporthal Zeeburg	Canan	6656504	nog niet bekend		14,-
Oud-Zuid	Sportbuurtwerk	sporthal de Pijp	Leo Heldoorn	4701460	inschrijfdag 16-9, 10 - 12 u	donderdag 13.00- 14.00	35,-/ 10 lessen
Diemen	Stichting Welzijn Diemen	Buurthuis het Kruitvat	Saskia Mandersloot	06-28265946, 6953783	4 september tot eind oktober	maandag 13.30- 15.00	1,- per les, eigen fiets
Oud-West	Martin Luther Kingschool Oud-West		Chadia Bousbaa	6127613	1 november	woensdag 9.00-10.30	20,- /10 lessen alleen voor ouders van de scholen
Baarsjes	vrouwencentrum Mozaik	buurtcentrum Tagreyn	Jasmin Kaddoer	5893300	13 september	woensdag 10.30-11.30 voor vrouwen 9-10 voor mannen	35,- / 10 lessen
Bos en Lommer	stichting Mimoza		Naziha Sennousi	6838454	7 september	donderdag 9.30-10.30 10.30-11.30	15,- /12 lessen
Osdorp	Vrouw en Vaart		Souad Elhaddaf	4100452		maandag 13-14 en 14-15 vrijdag 13-14 en 14-15	10,-/10 lessen
Oost/Watergraafsmeer	afdeling Sport & Recreatie	speeltuin MEO		6929664		maandag 9.30-11.30 beginners dinsdag 10.00-11.30 gevorderden donderdag 9.30-11.30 beginners	

vervolg Overzicht fietslessen voor volwassenen in Amsterdam, oktober 2006

Stadsdeel	Organisatie	Adres	postcode	e-mail
Noord	Sportbuurtwerk	J.H.Hisgenpad 1		sportbuurtwerk@noord.amsterdam.nl
Noord	Vrouwencentra Eva	Nachtegaalstr 152		
West	Stichting Welzijn Westerpark	Zaandammerplein 50	1013 ZD	dehorizon@welzijn-westerpark.nl
Oudwest	Combiwel	Brederodestr 108		
Oost/Watergraafsmeer	Stichting Welzijn Oost	Danie Theronstraat 2	1091 XX	info@swo-transvaal.nl
Geuzenveld-Slotermeer	Spark, stadsdeel Geuzenveld Slotermeer	plein 40-45 nr.1 Postbus 67108	1060 JA	ldouden@geuzenveld.amsterdam.nl
Zeeburg	Bureau Sport			
Oud-Zuid	Sportbuurtwerk	Lizzy Ansinghstr.88		
Diemen	Stichting Welzijn Diemen	Ouderkerkerlaan 28-30 Diemen Zuid		
Oud-West	Martin Luther Kingschool Oud-West (alleen voor ouders van leerlingen)	Nicolaas Beetsstraat 40		
Baarsjes	vrouwencentrum Mozaik	Balboastr.18		
Bos en Lommer	stichting Mimoza	Wiltzanglaan 97		
Osdorp	Vrouw en Vaart	President Allendelaan 733	1068 VN	vrouwenvaart@sezo.nl
Oost/Watergraafsmeer	afdeling Sport & Recreatie	Oosterpark 3a		

bijlage 4

Tussen School en Thuis

(van de website van dIVV)

Het project "Tussen school en thuis..." kent een integrale aanpak waarin verkeerseducatie, infrastructurele maatregelen en handhaving elkaar aanvullen en versterken. Het project richt zich op de Amsterdamse jeugd onderweg naar school. Het betreft daarbij alle 'spelers in het veld': leerkrachten, ouders, stadsdelen, de gemeente en (politie)wijkteams.

Vanuit de Gemeente Amsterdam doen mee:

- de Dienst IVV, afdeling Strategie en Beleid (DIVV)
- de Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S)
- de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO)
- de Dienst Stadtoezicht (team Verkeerstoezicht)

De Amsterdamse schoolbegeleidingsdienst (het ABC) is nauw betrokken bij de organisatie en uitvoering van het project. De landelijke verkeersveiligheidsorganisatie (3VO) werft op de scholen ouders die actief willen worden om de verkeersveiligheid van hun kinderen te vergroten.

De brede aanpak nader bekeken

Verkeerseducatie

Goede verkeerseducatie is praktijk- en handelingsgericht. 'Tussen school en thuis...' richt zich op de ervaringen van kinderen onderweg naar school of huis. Kinderen leren de regels en borden in de herkenbare context van hun eigen schoolomgeving. Wat veilig gedrag is wordt uitgelegd aan de hand van situaties die de kinderen dagelijks tegenkomen.

Infrastructuur

Moet er een hek komen bij de schooluitgang? Maakt die glasbak het oversteken niet erg onoverzichtelijk? Kan een verkeersdrempel ervoor zorgen dat kinderen veiliger oversteken?

Infrastructurele maatregelen kunnen knelpunten op de schoolthusroutes van kinderen oplossen. Het gaat hier vooral om kleine maatregelen die op korte termijn (namelijk binnen de looptijd van het project), te realiseren zijn. Voorbeelden van deze maatregelen vindt u in schouwrapporten van de knelpunten (download schouwrapporten nog niet aanwezig).

Handhaving

Het parkeergedrag van ouders die hun kinderen met de auto naar school brengen leidt regelmatig tot zeer onveilige situaties. Handhaving kan een rol spelen bij de oplossing van dit probleem. Andere voorbeelden van situaties waar handhaving nodig is zijn het door rood licht rijden en geen voorrang verlenen op punten waar kinderen aan het oversteken zijn. In overleg met de buurtregisseur kan een school tot een gerichte aanpak komen om de veiligheid van de schoolomgeving te vergroten.

Geschiedenis

In april 1997 heeft het Platform Verkeersveiligheid Amsterdam (PVA) het Coördinatiepunt Verkeerseducatie Amsterdam (CVA) opgericht. Primaire taak van dit coördinatiepunt was het verbeteren van de kwaliteit van

verkeerseducatie in het basis- en voortgezet onderwijs.

Daarnaast diende het CVA uitvoering te geven aan de motie Bijlsma (motie 816 d.d. december 1996) waarin de gemeenteraad de wens uitsprak de schoolthusroutes van leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs te screenen op verkeers(on)veiligheid.

In het schooljaar 1998 / 1999 ging in het stadsdeel Slotervaart de pilot van het project 'Tussen school en thuis...' van start. Daarin is een methodiek ontwikkeld voor een geïntegreerde aanpak waarin verkeerseducatie, infrastructuur en verkeershandhaving samengaan. Het resultaat hiervan is een handleiding waarmee in de andere stadsdelen een vergelijkbaar project kon worden opgezet en uitgevoerd.

In de daarop volgende jaren hebben alle Amsterdamse stadsdelen de mogelijkheid gekregen om aan het project deel te nemen, twee stadsdelen per jaar. Schooljaar 2005-2006 is voor de stadsdelen Oost/Watergraafsmeer, Zeeburg en Zuidoost de laatste gelegenheid om in te stappen waarna het project in zijn huidige vorm zal worden afgesloten. Het is de bedoeling dat de ontwikkelde activiteiten en materialen als een divers aanbod aan het onderwijsveld ter beschikking komen.

bijlage 5

Spitsuur rond school, 100 ideeën voor een duurzaam veilig schoolverkeer

(Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Gelderland, <http://www.rovg.nl/upload/Spitsuur.pdf>)

VerkeersveiligheidsLabel

In diverse provincies wordt gewerkt met het VerkeersveiligheidsLabel. Door het invullen van een vragenlijst kan een school in beeld brengen hoe ver men is met verkeerseducatie en verkeersveiligheid en op welke onderdelen men nog tekortschiet. Scholen krijgen vervolgens financiële en inhoudelijke steun om hun situatie te verbeteren. Als de school een bepaald aantal punten en sterren heeft behaald, ontvangt men het VerkeersveiligheidsLabel.

Het VerkeersveiligheidsLabel is ingevoerd in Groningen, Friesland, Drenthe, Flevoland, Utrecht, Brabant en Zeeland. Meer informatie kunt u krijgen bij de betreffende ROV/POV's.

Verkeerscoördinator

In Limburg en Overijssel heeft men gekozen voor het aanstellen van verkeerscoördinatoren op basisscholen. De verkeerscoördinator is een leerkracht die een aantal uren is vrijgesteld om de (praktische) verkeerseducatie van de school te organiseren, waarbij de schoolomgeving en de school-thuisroutes centraal staan. Op veel scholen werkt de verkeerscoördinator samen met een verkeersouder. In het eerste jaar krijgen de coördinator en de verkeersouder een opleiding, doen ze onderzoek naar de verkeerssituatie rond de school en maken ze een plan van aanpak. In het tweede en derde jaar wordt het plan uitgevoerd. De kosten van het project worden gedragen door ROV, gemeente en school.

Meer informatie is te krijgen bij de ROV's in Limburg en Overijssel.

Verkeersleerkracht

In Zuid-Holland wordt gewerkt met verkeersleerkrachten, die scholen ondersteunen bij praktische verkeerseducatie. Het kan bijvoorbeeld gaan om de uitvoering van het Project Motorische Fietsvaardigheid in groep 4, het oefenen met groep 6 op wijkgebonden educatieve fietsoefenroutes en/of het opleiden van leerkrachten die deze activiteiten zelf willen gaan uitvoeren. De verkeersleerkrachten blijken enorm succesvol. In Zoetermeer, waar het project is bedacht, is de verkeersleerkracht zó in trek dat de vraag vanuit de scholen het aanbod overtreft.

Voor meer informatie over aanstelling en opleiding van verkeersleerkrachten kunt u terecht bij het POV Zuid-Holland.

Oefenen op de rotonde

Rotondes zijn voor kinderen vaak lastige constructies. Na de aanleg van twee rotondes heeft de gemeente Opsterland daarom alle leerlingen van groep 5 t/m 8 van drie naburige basisscholen een rotondeles aangeboden. Per school gaf verkeersconsulent

Louis Postma een halfuur theorieles en anderhalf uur praktijkles. Daarin oefenden de kinderen vooral met richting aangeven, achterom kijken bij linksaf slaan en goed kijken in de richting waar het verkeer vandaan komt.

Routekaart

De gemeente Zevenaar geeft een heel bijzondere plattegrond van Babberich uit: *Veiliger oversteken in Babberich*. Op deze kaart staan tips voor voetgangers en fietsers. Relatief veilige oversteekplekken zijn aangegeven met een geel 'snoetje', terwijl gevaarlijke maar onvermijdelijke oversteekplekken zijn voorzien van een oranje uitroepteken. Diezelfde symbolen zijn terug te vinden op stoeptegels op straat. Op de achterkant van de kaart staan foto's van de gevaarlijkste oversteekplekken, met adviezen voor veilig oversteken. De kaart is huis-aan-huis verspreid en wordt via de gemeente en de woningbouwvereniging aangeboden aan nieuwe

bewoners. Ieder jaar besteden de basisscholen in Babberich aandacht aan het project. Via een verkeersspel op het schoolplein leren de kinderen de betekenis van verkeersborden en de snoetjes en stippen.

Permanente verkeerseducatieroute

In Houten heeft 3VO een verkeersroute uitgezet langs zo veel mogelijk verschillende verkeerssituaties. De route is - op kosten van de gemeente - permanent bewegwijzerd met ANWB-bordjes. Verder heeft de gemeente een boekje gemaakt met een aantal situaties en vragen. "Eenvoudig zwartwit, dus makkelijk kopieerbaar voor scholen. Het hoeft allemaal niet zo gelikt, als het inhoudelijk maar goed is," aldus een verkeersmedewerker van de gemeente. Een diaserie maakt het pakket compleet. De route heeft de vorm van een acht, zodat jongere kinderen één lus kunnen fietsen en oudere kinderen twee lussen. De start is op de parkeerplaats bij het politiebureau, zodat scholen er met hele klassen tegelijk terecht kunnen. Maar je kunt de route overal oppikken. Deze vaste verkeersroute heeft veel voordelen: "Het scheelt veel werk tijdens de praktijkexamens, de bordjes zijn vandaalbestendig (dus geen gedoe met verhangen van borden en pijlen tijdens de examens) en kinderen en ouders kunnen zelf het hele jaar oefenen." De route blijkt inmiddels ook door anderen te zijn ontdekt: "Hij wordt ook gebruikt voor de fietsles aan allochtonen."

Naar een nieuwe school

Leerlingen die voor het eerst naar het voortgezet onderwijs gaan, zijn kwetsbaar. Ze stappen (soms voor het eerst) zonder hun ouders op de fiets en rijden opeens via een nieuwe en vaak langere en gevaarlijkere route naar school. Lang niet alle ouders bereiden hun kind hier goed op voor. Vandaar dat steeds meer scholen en gemeenten er aandacht aan besteden.

Van 8 naar 1

Met het project *Van 8 naar 1* kunnen leerlingen van groep 8 zich stapsgewijs voorbereiden op hun nieuwe schoolroute: fiets controleren, route uitstippelen, verkennen en fotograferen en ervaringen bespreken in de klas. De school kan een verkeersdeskundige (politieagent of rijsschoolhouder) uitnodigen om de lastigste knelpunten nog eens door te spreken met de kinderen. Veel gemeenten ondersteunen dit project, bijvoorbeeld door de productie van aanvullende materialen.

De algemene handleiding van het project is voor verkeersouders gratis en kost voor anderen 4,50 euro. Leerlingmateriaal kost 6 euro per pakket voor vijf leerlingen. De bijbehorende handleiding voor de leerkracht kost 1,30 euro. Per klas bent u dus circa 35 euro kwijt. Te bestellen bij 3VO.

bijlage 6

Oproep Fietsvrienden

Ervaren Fietsers gezocht

Voor mensen die net hebben leren fietsen is het nog niet zo makkelijk om alleen met de fiets op pad te gaan. Bij het opdoen van ervaring in het verkeer en bij het vinden van prettige fietsroutes kunnen zij wel wat steun gebruiken. De Fietsersbond start daarom binnenkort het projekt *Fietsvrienden* in Amsterdam en Diemen. Daarvoor zoeken wij ervaren

fietsers die het leuk vinden om met een nieuwe fietser op pad te gaan.

Samen bepaal je waar je naar toe fietst, wat er geïoefend wordt,

wanneer, hoe lang en hoe vaak. Nieuwe fietsers leren zo de fijne kneepjes van het fietsen en ervaren fietsers kijken eens over hun eigen grenzen heen.

Op een informatie avond wordt besproken wat je de nieuwe fietser kunt bieden. Bijvoorbeeld: snelle, veilige en mooie routes, tips over het op slot zetten van de fiets en hoe je veilig kunt deelnemen aan het verkeer.

Op grond van de wensen van beiden worden ervaren fietsers aan nieuwe fietsers gekoppeld..

Dus: Lijkt het je leuk om en nieuwe fietser wegwijs te maken ?

Geef je dan op!

E: amsterdam@fietsersbond.nl (onder vermelding van 'Fietsvrienden')

T: Fietsersbond 020-6854794.

bijlage 7

Landelijk Project Fietsvriendinnen

(van website www.fietsvriendinnen.nl)

Welkom bij Fietsvriendinnen Op pad met een nieuwe Nederlander

Er zijn in Nederland vrouwen die hun hele leven al fietsen. Ook zijn er vrouwen die sinds kort kunnen fietsen. Het is vast gezellig om eens samen te gaan fietsen, maar hoe pak je dat aan? Lees er meer over op deze site.

Vind je het leuk om andere vrouwen beter te leren kennen, vind je samen fietsen fijn en wil je ook vrijwilligerswerk doen waarbij je de tijd zelf kunt indelen?

Meld je dan aan als Fietsvriendin bij het [Landelijk Steunpunt Fiets](#).

Wat zijn Fietsvriendinnen?

Fietsvriendinnen zijn vrouwen die graag samen fietsen. De één kan al langer fietsen, de ander heeft het net geleerd. Fietsvriendinnen vinden het leuk en leerzaam om het fietsen in het verkeer samen te kunnen oefenen en samen de weg te verkennen. Fietsvriendinnen zijn ook nieuwsgierig en hebben belangstelling voor een vrouw die geboren is in een ander land of die een andere culturele bagage heeft.

Als Fietsvriendin bepaal je samen waar je naartoe gaat, wat er 'ge oefend' wordt en ook wanneer. Er is tijd voor een praatje en een kopje koffie of thee. En jullie kunnen meedoen aan de gezamenlijke acties. Het zou heel fijn zijn wanneer de Fietsvriendinnen een vriendschapsband opbouwen. Maar ook wanneer er gewoon een paar keer samen wordt gefietst, is er al iets moois bereikt. De vrijheid van het kunnen fietsen pakt niemand meer af!

bijlage 8

Gebruikt lesmateriaal

- vouwfietsen met achteruittraprem(te leen van Einsteinschool)
- behendigheidsparcours en miniverkeersborden (te leen van ABC)
- foto's van kruispunten in de wijk(zelf gemaakt)
- veiligheidshesjes (Blokker, Fietsersbond)
- fietskaart van Amsterdam(Fietsersbond)
- computerprogramma 'Tussen School en Thuis' en 'Routecraft'
- bandenplaksetje, fietspomp en steeksleutel om zadel te verstellen
- ' Verkeersborden en Verkeersregels in Nederland' , Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- diverse schriftelijke lesmaterialen
- kadootjes op het eind: voor de leerlingen: petje, halstasje en fietskaart(FB), voor ouders: oek,vvf, boekje verkeersborden,fietskaart, het recht van de sterkste, fiets op slotfolder, boodschappen op de fietsfolder

bijlage 9**Verzekering**

Wanneer er bij lessen buiten de school geen medewerker van de school aanwezig is vallen leerlingen niet binnen de WA verzekering van de school. Voor de fietslessen is door de fietslesdocent een aansprakelijkheidsverzekering-bedrijf afgesloten bij Unive. Voor het geven van 10 fiets-en verkeerslessen, premie €57,62. Hiermee wordt schade vergoed die is ontstaan door fouten of nalatigheid van de verzekerde.

Of deze verzekering inderdaad alle ontstane schade zal vergoeden is niet zeker, omdat er bij schade niet altijd sprake zal zijn van een fout/nalatigheid van de docent.

bijlage 10**Financien:**

Voor de uitvoering van de pilots zijn onderstaande kosten gemaakt:

pilot 1

verzekering	58,00
axaringslot+kabel(op slot zetten vouwfietsen)	34,00
veiligheidshesjes	10,00
3 vouwfietsen(2 ^e hands, mede tbv pilot 2)	185,00
reparatie/onderhoud geleende vouwfietsen(begroot)	45,00
copieen lesmateriaal	10,00
fietskaart Amsterdam(gebruik in les en eindkado)	21,00
vrijwilligersvergoeding fietslesdocent	225,00
totaal	€588,00

pilot 3

fietsvriendinnenpakket	300,00
infomiddag(begroot)	50,00
evaluatiemiddag(begroot)	30,00
totaal	€380,00

Begroot was voor pilot 1 €1200

De werkelijke kosten zijn lager omdat een vrijwilliger heeft lesgegeven.

Voor pilot 3 was €100 begroot. Het fietsvriendinnenpakket bevat een uitgebreid werkboek en promotiemateriaal, dat na de pilot ook gebruikt kan worden

bijlage 10
Urenverantwoording

algemeen		
overleg	3	
projectbeschrijving	2	
inlezen	3	
inspiratiedag LSF	8	
inventarisatie	8	
verslag	10	
totaal algemeen		34
pilot 1		
organisatie, planning en overleg	12	
lesvoorbereiding	5	
fietsen en materiaal verzamelen	5	
lesgeven	15	
divers	5	
totaal pilot 1		42
pilot 3		
overleg	3	
publiciteit	3	
opzet/onderhoud database	5	
contact fietsvrienden (deels gepland)	3	
informatiebijeenkomst(2 keer, gepland)	4	
evaluatiebijeenkomst(2 keer, gepland)	4	
totaal pilot 3		22
pilot 2		
overleg	2	
werven vrijwilligers	1	
fietsen zoeken, kopen en vervoeren	2	
dag	5	
totaal pilot 2		10
totaal		108

Pilot 3 is nog niet afgerond, het koppelen van ervaren en nieuwe fietsers zal gebeuren op de geplande informatiemiddagen. Begroot was 96 uur, er is 12 uur meer besteed.

bijlage 12
Contacten

persoon	telefoon	mobiel	functie	organisatie	e-mail
van der does			verkeersouders westerpark	3vo	G.Does@3vo.nl
margaret traudes	4894386/6930565	06-17096986	tussen school en thuis	abc	mtraudes@dds.nl
rob van luynen	6166002	06-21262561	organisatie/fietsles	buurtcentrum bilderdijkpark	asv@bilderdijkpark.nl
Saida	6187844		fietslesorganisatie	buurtcentrum plexat/combiwel	
Elize Lutz			fietsdocent	buurtcentrum transvaal	elutz@xs4all.nl
rini smits	6926964		administratie/fietsles	buurtcentrum transvaal	
norbert klaversma	6737766	06-21542423	Afd. Samenlevingsopbouw & Activering	Combiwel	n.klaversma@combiwel.nl
hortence berkenveld	5523136		verkeersexamens	dmo	H.Berkenveld@DMO.AMSTERDAM.NL
janet witte	5522998		fietsen einstein	dmo	J.Witte@DMO.AMSTERDAM.NL
Arien de Jong	030-2918163	06-20304419	projectleider 'Fietsen is goed'	fietsersbond landelijk	adejong@fietsersbond.nl
roxanne stienstra			opzet fietslessen	geuzenveld	
ingrid haaien		06-51971316	sport/fietsles	Einsteinschool	ingrido@xs4all.nl
yvonne de beurs	6120177		voorschoolcoördinator	Brede school Kinkerbuurt	
Chadia Bousba	6127613	06-24962606	oudercontact/fietslessen	Martin Luther Kingschool	chadiabousbaa@martinlutherkingschool.nl
marion bloem			fietspromotie/kaart	stadsdeel Noord	m.bloem@noord.amsterdam.nl
rita gemerts	6363867	06-44300455	fietsdocent	stadsdeel Noord sportwerk	R.Gemerts@noord.amsterdam.nl
Marleen van den Heuvel	774 4444		sport opwaardering fietslessen	stadsdeel Oost-Watergraafsmeer	MvandenHeuvel@oost-wgm.amsterdam.nl
dennis tevreden	5893682/627		milieupolitie(fietsvervoer)	stadsdeel Oud-West	
janneke uiterhoeve	5893543	06-22557910	Projectleider Ouderbetrokkenheid Sector Welzijn en Onderwijs	stadsdeel Oud-West	J.uiterhoeve@oudwest.amsterdam.nl
Laila Gezik	5893692		beleidsadv inburgering en integratie	stadsdeel Oud-West	
Rob Vinkenoog	5893544		beschikbaarheid sporthal	stadsdeel Oud-West sportwerk	
Frank Spil	6080711	06-13240960	sportwerk	stadsdeel Zeeburg sportwerk	f.spil@zeeburg.amsterdam.nl
harrie supheert		06-52402156	breedpakketfietsbasisschool	stadsdeel Zeeburg sportwerk	h.supheert@zeeburg.amsterdam.nl
Heidi Hellings			fietsdocent	stadsdeel Zeeburg sportwerk	
Saskia Mandersloot	6953783	06-28265946	fietsdocent/fietsvrienden	Stichting Welzijn Diemen	
ed koomen	6177000	06-48809925	fietsenreparatie/vouwfietsen	Veni Viedie Fietsie	edenellie@hetnet.nl
antoinette	4945768		fietslessen/fietsvriendinnen	Vrouwencentrum Eva	
erik storm		06-10966415	verkoop afacfietsen	WRA	
Bairbre Scallan		06-51271464	fietsdocent		bairbrescallan@gmail.com
Hans Buurman	6903407		assistent fietsles diemen via oek		
Mario Kramer		06-51187703	fietsdocent/fietsvaardigheid		mgkramer@almere.nl
Yasmine Kaddour			coördinatie fietslessen	Vrouwencentrum Mozaik	y.kaddour@akros-amsterdam.nl
Jack Wolters		5565204		dIVV	